

Minun Itämereni, lähellä ja suojeltavissa

Salla-Maria Alanen

Olen tänä vuonna miettinyt monia käsitteitä, jotka työviitekehityksessäni toistuvat: Euroopan unionin Itämeri-strategia, vihreä kasvu, yhteisöllisyys, kestävä kehitys, todelliset teot terveen Itämeren puolesta. Kannatan niitä kaikkia ja koitan parhaani mukaan tehdä niitä tukevia valintoja. Minulle on kuitenkin vielä epäselvää, miten näistä termeistä ja niiden toteutuksesta tehdään itsestäänselvyksiä alueellamme. Ei vain paperilla, vaan meidän jokaisen arjessa.

Jos et pysty ratkaisemaan ongelmaa, muuta näkökulmaasi

Työskentelen vesiensuojeluhankkeissa, joiden ydin on ajatus siitä, että Itämeren hyväksi tulee toimia ja toiminta tuottaa tuloksia. Tänä kesänä minulla on ollut mahdollisuus tutustua Itämereen usealla tavalla. Olen laskenut seljakämmeköitä, kuunnellut Tanskan prinssin puhetta Itämeren valtioiden yhteistyöstä, keskustellut monipuolisesti vesistöihin liittyvistä kysymyksistä, oppinut paljon uusia asioita, lomaillut meren rannalla Selkämerellä, Saaristomerellä ja Suomenlahdella, sekä tiirailut norppia Saimaalla (tuloksetta, ikävä kyllä).

Heinäkuussa Porin SuomiAreenassa päivystin Itämerihaaste-tiimiläisten ja useiden muiden Itämeri-toimijoiden kanssa ”Itämeri-kylässä” – telttarivissä, jossa jaoimme tietoa Itämeren ja sen vesien suojelusta. Yllättävän moni vierailijoista aloitti keskustelun toteamalla, että kyllä asia kiinnostaa, mutta eihän tämä Selkämeri oikeastaan Itämerta ole. Itämereksi hahmotetaan lähinnä Keskinen Itämeri. Ja siihen Itämeren huonoon tilaan vaikuttavat venäläiset. Ja jos vaikka Pietarin jätevedet tänä päivänä käsitelläänkin, niin muiden rahoilla tietenkin.

Itämeri on kaukana. Meren tilaan vaikuttavat jotkut muut

Tuntuu, että moni kokee vieraaksi sanoman, jota yritämme Itämeren hyväksi levittää. Johdun siksi ajatukseen, jonka seurauksena mietin makroalueellisen ajattelutavan hedelmällisyyttä arjen työssä: vaikka joukossamme on kosmopoliitteja, luulen, että suurin osa meistä on pitkäaikaisesti kiinnostunut lähinnä omasta välittömästä ympäristöstään. Humanitaarinen kriisi Syyriassa tai valtamerissä loiskuvat roskalautat aiheuttavat meissä – syystäkin! – hetkittäistä vahvaa tarvetta toimia, mutta kun kärsimys on kaukana ja jatkuu pitkään, into auttaa laantuu. Kannattaisiko siis seilata Itämereltä takaisin lähivesille?

Heikko plus heikko ei ole yhtä kuin vahva: onnistunut yhteistyö kasvaa vahvoista yksiköistä

Kävin kesäkuussa kuuntelemassa Kööpenhaminassa EU:n Itämeri-strategia -konferenssin antia ja mietin kenelle strategia, jonka tarkoitus olisi kehittää monipuolisesti kansainvälistä yhteistyötä Itämeren alueella, on oikeastaan tehty.

Suuri osa Kööpenhaminan puhujista luki esityksensä suoraan paperista ja puhui sellaisella teorian ylätasolla, ettei minun koulutukseni riittänyt sitä tulkitsemaan. Väitän kuitenkin, että yleisössä oli korkeassa asemassa olevien johtajien lisäksi paljon kaltaisiani tavallisia Itämeri-duunareita.

Jäin kaipaamaan tunnetta siitä, että tässä pauskitaan hommia alueen hyväksi hihat käärittyinä ja vahvasti motivoituneena. Me kaikki, kaikilla tasoilla. Jäin vaille tunnetta siitä, että tämä todella hyödyttää meitä ja olemme innostuneita. Varmasti monella tasolla konkreettista hyvää tehdään. En kuitenkaan ole varma, ajattelevatko päättäjät itämerellisesti. Olemmeko valmiita tekemään kompromisseja yhtäällä, yhteisen hyvän eteen?

Toimijoiden pitäisi olla vahvoja, jotta yhteistyö tuottaisi tuloksia. Suunnitelmat kirjoitetaan usein passiivissa, isojen organisaatioiden tai regiimien toteutettavaksi. Toteuttaja on kuitenkin aina lopulta ihminen, yksilö. Jotta vesiensuojelutyössä saavutettaisiin tuloksia, meidän ihmisten tulisi olla vahvoja vakaumuksessamme ja viedä tietoaamme ja sitoutumistamme eteenpäin omista verkostoissamme. Mutta meillä kun on niin paljon kaikkea muuta.

Ryhmät voivat olla samassa tilassa mutta liikkua eri tahtiin

Suurin osa ihmisistä on ihan fiksuja. Ymmärrämme kyllä, että järveen heitetty roska ajautuu naapurin rantaan. Mutta on niin helppoa sysätä Itämeren suojelu jonkun muun tehtäväksi. Että kyllähän minä muuten suojelisin, mutta kun a) minä asun täällä sisämaassa/kuivalla maalla/ei-rantatontilla, b) se on ihan sama mitä minä teen, kun joku muu ei tee kuitenkaan mitään/tekee kaikki minun puolestani, ja c) minun rahani tai tekoni menevät kuitenkin jonkun muun hyödyksi tai d) minä kuolen tästä pian pois ennen kuin vaikutuksia näkyy missään.

Se, että ymmärtää kotikontujensa hyvinvoinnin vaikutuksen myös muiden kauempien kontujen vastaavaan, näyttääkin siis olevan ihan toinen juttu, eikä lainkaan niin itsestäänselvää. Itämeren suojelussa omaa lampeaan suojeleva Nieminen voi tehdä vesiensuojelutekoja jo silloin kun Saarinen naapurikunnassa on vasta heräämässä asiaan. Ei se ole Niemiseltä pois. Toisen saamattomuudella tai hitaudella ei voi perustella omia tekemättäjättämissiä.

Yhteistyön ei pitäisi maksaa, sen pitäisi hyödyttää

Porin SuomiAreenassa Itämeri-toimijat toteuttivat flash mob -tanssitempauksen, jonka tavoite oli tuoda Itämeren suojelutyötä kuulijoiden korviin ja herättää heissäkin into toimia. Samalla se oli positiivinen hengennostatusharjoitus ryhmällemme. Yhdessä tekeminen ja onnistuminen toivat kaikille varmasti mukavaa muisteltavaa.

Itämeren suojelutyössä meitä toimijoita on paljon ja kaikilla sama tavoite. Yhteistyö on helppoa kun sitä tehdään vilpittömästi ja kaikki hyötyvät siitä. Hyöty ei aina ole taloudellista tai konkreettista. Minua vie eteenpäin Itämeren suojelutyöhön uskovat kollegat ja mahtava verkosto, jossa on ilo tehdä töitä. Ja kaikki ne ihmiset, jotka tulevat Porin kaltaisissa tilaisuuksissa kysymään Itämerestä, kertomaan tarinoitaan meren rannoilta ja jakamaan huolestamme Itämeren tulevaisuudesta. Yhdessä jaksamme ja saavutamme enemmän – muistamme toisemme, kun työ tuntuu yksinäiseltä tai turhautavalta.

Tärkeintä on motivaatio ja tahto vaikuttaa

Lomalla istuin mökkirannassa ja mietin monia asioita kuten sitä, että mitähän laiturin alla lymyävät pikkukalat miettivät, kun pistän kinttuni veteen? Samalla minusta alkoi pikkuhiljaa tuntua, ettei haittaa, jos ajattelemme vähän eri tavalla ja eri näkökulmista, eikä jokainen termi olekaan täysin yksiselitteinen.

Tarvitsemme strategioita ja termejä, jotka pakottavat meidät ajattelemaan ja kehittymään. Tässä kirjoituksessa käyttämäni väliotsikot, viimeinen poislukien, ovat lainauksia Kööpenhaminan konferenssin puhujilta. Niiden sanat kolahtivat minuun ja saivat järjestelemään ajatuksiani uuteen malliin.

Kaiken ei ehkä tarvitsekaan olla valmiina annettua, eikä kaikkea tarvitse tietää. Samalla on tärkeää säilyttää pyrkimys parempaan. Minulle on tärkeää tehdä ympäristön kannalta mahdollisimman hyviä ratkaisuja omassa arjessani, itseäni lähellä, ja samalla nauttia elämästä. Ehkä kun etsimme itsellemme sopivan näkökulman, olemme aktiivisia ja suhtaudumme suopeasti muiden ajatuksiin, on vahva plus vahva yhtä kuin terve Itämeri.

Salla-Maria Alanen
erityisasiantuntija, Centrum Balticum -keskus
toiminnanjohtaja, Saaristomeren Suojelurahasto

CENTRUM BALTICUM

Centrum Balticum

Vanha Suurtori 7

20500 Turku

puh. 020 775 1341

www.centrumbalticum.org

centrumbalticum@centrumbalticum.org